

Смаль І. І., к.філос.н., (Міжнародний економіко-гуманітарний ніверситет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ЯК СВІТОГЛЯДНА ОСНОВА ОСОБИСТОГО ЕКОНОМІЧНОГО УСПІХУ

В умовах становлення високотехнологічного суспільства, якому характерні безперервна поява нових знань і ускладнення усіх сфер життя, підготовка молоді людини до професійної діяльності вимагає не лише опанування нею базових професійних навичок, але й вироблення певного світогляду, що дозволить адекватно сприймати навколишній світ і приймати позитивні рішення, які сприятимуть її самореалізації. Саме у формуванні систематизованого, ґрунтового світогляду фундаментальну роль відіграє філософія. Світоглядний компас у вигляді філософських компетенцій завжди має бути наготові у кожній сучасній людині, бо вона знаходиться посередині моря ідеологічних пропозицій і постійно змушена щось обирати, або когось обирати [1, с. 74]. Разом з тим, не можна ігнорувати той факт, що філософії у вищій школі завжди була характерна деяка відстороненість, відірваність від повсякденного життя. Філософська наука зажила слави глибоко теоретизованої дисципліни, на вивчення і розуміння якої сучасний прагматичний світ не може і не хоче витратити час.

Сучасна молода людина не схильна до тривалих філософських рефлексій про сенс буття, вона зорієнтована на швидке досягнення конкретного результату, адже бути бідним у світі, перенасиченому матеріальними благами, означає бути неспроможним, не здатним досягти успіху і реалізуватись як особистість. Філософія покликана допомогти людині знайти своє місце в світі, але їй теж необхідно пройти через деякі трансформації і спрямувати свій потенціал на реалії і потреби звичайної, пересічної людини, перетворившись із закритого клубу однодумців на доступну всім систему конкретних світоглядних орієнтирів. Саме тому у науковому середовищі зростає інтерес до практичного застосування здобутків філософської науки у вирішенні реальних життєвих проблем і все частіше використовується термін «практична філософія».

В історії філософської думки термін «практична філософія» використовується переважно поряд із етичними ідеями Сократа, Арістотеля і Канта. Хоча, безперечно, у роботах майже всіх філософів так чи інакше присутні роздуми про проблеми існування людини, проте реалії сучасного світу спонукають до дещо принципово іншого підходу до розуміння практичної філософії. Нині тлумачний словник визначає термін «практичний» як той, що пов'язаний із життєвими, реальними потребами, можливостями; корисний для життя, для здійснення чогось на практиці; здобутий завдяки практиці, діяльності [2, с. 1102]. Виходячи із даного

тлумачення, філософія постає не лише як спонука замислитись, але й заклик до дії, до реалізації думок на власному досвіді. Значимість практичної філософії походить з того основоположного факту, що думка може безпосередньо впливати на дію, або ж, навпаки, гальмувати, зупиняти дію, утримувати від неї. Мета практичної філософії спонукати людей за допомогою думки до правильних, хороших дій та утримувати від помилкових, поганих дій [3, с. 9]. Таке розуміння виводить філософію за межі умоглядного вчення про основи буття і відкриває її як систему конкретних практичних установок, вмінь, логічних засобів, що їх кожен може опанувати і застосувати для досягнення особистого успіху.

Англійський адвокат, політик та економіст Леон Макларен у 1937 році заснував в Лондоні громадську організацію «Школа економічних вчень» (School of Economic Science) для поширення ідей американського економіста Генрі Джорджа. В 50-х роках Школа започаткувала «Курс практичної, життєвої філософії», який в подальшому став основою її діяльності. Базовою ідеєю Курсу є те, що економіка та філософія тісно пов'язані між собою, оскільки, в кінцевому рахунку, економічне життя залежить від філософії, яка лежить в основі економічних систем, та від філософської культури людей, які працюють і живуть в економіці [4]. Курс практичної філософії Школи розроблений на основі індійського вчення Адвайта Веданта, що ґрунтується на базових індустських уявленнях про єдність всього, за що він часто піддається критиці, проте, зрештою, має на меті допомогти кожному, хто бажає досягти повноти та цілісності свого життя, як економічного, фінансового, так і внутрішнього, емоційного. Адже, отримавши ґрунтовну професійну освіту, часто молода людина у постійній гонитві за грошима перетворюється на безпринципного кар'єриста, який втрачає духовну основу, здатність підтримувати нормальні стосунки з людьми та, врешті, перестає отримувати хоча б якість задоволення від важко зароблених матеріальних благ. Недаремно серед західного топ-менеджменту поширюється явище, яке соціологи називають дауншіфтігом (downshifting), коли успішні у фінансовому плані люди відмовляються від подальшого кар'єрного зростання на користь менш оплачуваних, але більш наповнених позитивними емоціями занять.

Звичайно, в умовах кризової української економіки подібне явище є рідкісним. Але й українська молодь, отримавши дипломи про вищу освіту і опинившись на ринку праці, часто зустрічається із проблемою реального застосування цих дипломів. Причому корінням цієї проблеми не завжди можна вважати низький рівень отриманих професійних знань. Досить часто це просто відсутність елементарних соціальних навичок, вміння критично мислити, реально сприймати світ і приймати адекватні рішення. Саме такі навички формуються у процесі вивчення філософських дисциплін. Причому філософ може виступати не лише як викладач, що

ознайомлює студента із світовою філософською спадщиною, але і як консультант, який допоможе у вирішенні важливих життєвих питань.

Російський автор Л.Балашов пропонує називати практичну філософію «софологією», тобто наукою про мудрість і наголошує на тому, що саме філософ, на відміну від представників інших професій, здатний оцінити людину цілісно, в усіх її проявах. Психолог-психоаналітик шукає вирішення людських проблем у психіці, лікар – у відновленні здоров'я, юрист – в ефективному використанні законодавства тощо. Лише філософ може оцінити який засіб потрібно використовувати в тих чи інших ситуаціях. Саме він може запропонувати вирішення проблеми в комплексі [3, с. 478].

Практична філософія на сьогоднішній день ще не інтегрувалась остаточно у систему вищої освіти і переважна більшість вищих навчальних закладів світу викладають філософію єдиним загальним курсом. Хоча у навчальні програми багатьох європейських, американських, так і російських вузів входять курси економічної філософії, філософії прийняття управлінських рішень, безпосередньо практичної філософії тощо. Про зацікавленість такими, можна сказати, експериментами свідчить, зокрема наявність на книжкових полицях магазинів величезної кількості праць, які обіцяють навчити кожного бути успішним – як фінансово, так і особистісно. Саме тому важливим завданням і сучасної української освіти повинно стати не лише формування у майбутніх спеціалістів професійної грамотності, але і філософської грамотності, що дозволить їм у подальшому успішно інтегрувати отримані знання і навички у реальне життя. Людина, що живе в епоху панування науки, хоче навчитись не просто застосовувати її матеріальні здобутки для полегшення свого життя, але й використовувати її досягнення для реалізації власного особистісного потенціалу. Науковий підхід до розуміння світу вивів людську цивілізацію на надзвичайно високий рівень розвитку. Практична філософія – це науковий підхід до питання людського щастя, що може в подальшому виявитись досить успішним та результативним.

1. Марія Култаєва Філософія: життя після смерті. Німецький погляд на пост болонські реалії // Філософська думка – 2011. – № 2. – С. 70–79. **2.** Великий тлумачний словник сучасної української мови /Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с. **3.** Балашов Л.Є. Практическая философия или софология – М., 2007. – 574 с. **4.** School of Economic Science [Електронний ресурс]// www.schooleconomicsscience.org